

(Əvvəli ötən sayımızda)

Uşaqlıq illərində anaya, yeniyetməlik, gənclik illərində sevgiliyə, yetkinlik, kamillik dövründə vətəna baslənən bu ilvi hissini insanı gözəllik haqqında düşündürməsi, onu bəşəri duyğularla təbiiyələnməyə sövq etməsi poemanın əsl mahiyyətini açıqlayır. Təbii ki, şair vətən məhəbbətini ön plana çəkərək onu uca, ali bir zirvədə qərarlaşdırır:

Vətən məhəbbəti necə müqəddəs, Onu sevməlidir, hər insan, hər kəs... Şair vətənin ayrı-ayrı bölgələrindən söhbət açanda da onu doğma yurdu Azərbaycanı ayırmaz bir parçası kimi təqdim edir. Məhz Vüqar Əhmədinin ata-anasının, özünün doğulub boya-baş çatdığı Pirsəğinin, Binəqəndin və qədim mədəniyyətə, zəngin təbiətə malik olan Abşeronun, Xəzər dənizinin geniş epik lövhələrlə təsvirini verdiyi "Abşeron" poeması bu baxımdan diqqətəlayiqdir. Xəzərin pıçdaşan ləpələri ilə həmsöhbət olan şair onun qeyri-adi füsunkarlığını vəsf edir, təbii nemətləri ilə şöhrətlənən Abşeronun poetik obrazını, real mənzərlərini gözəlrimiz önündə canlandırır:

Qızıl qumun dava-dərman,
Burda bitir al zəfəran.
Ana vətən Azərbaycan,
Abşeronun mənim.
Şair poemanın davamında böyük dühalar, tarixi şəxsiyyətlər- Zeynalabdin Tağıyev, Məhəmməd Əmin Rəsulzadə, Şixəli Qurbanov, Ziya Bünyadov, Nəbi Xəzri və başqalarını yetirən bu diyan bir tarixi məkan kimi vəsf edir, dahi sənətkarların adlarını hörmətlə xatırlayır:

Bestəkarlar diyarıdır,
Cahangirimin yarıdır,
Qarayevin baharıdır,
Tofiqin iftixarıdır,
Abşeronun, Abşeronun.
Poema Abşeron toponimləri haqqında yazılmış tarixi bir əsər kimi də əhəmiyyətlidir. Əsərdə bu yerlərin qədim türk diyarı olması xüsusi nəzərə çarpdırılır. Poema nəkbir bir sonluqla tamamlanır və insanlarda gələcəyə inam hissi ifadə edir.

"Əski məhəllə" poeması mövzu və problematika baxımından "Abşeron" poeması ilə yaxından səsleşir. Şairi əski məhəlləyə bağlayan uşaqlıq illərinin xatirələri, qonaq-qaralı, çal-çağırılı, ata ocağının kövrək duyğuları və sənət dostları ilə bağlı səmimi, unudulmaz anlarıdır. Poema oxuculara da tanış olan bu təbii, həzin hiss və duyğuların fonunda qələmə alınmışdır. Əsər insanda doğma yurda və onun vətəndaşlarına məhəbbət hissi aşılayır.

Vüqar Əhmədinin elmi və ədəbi-bədii yaradıcılığında Cənub mövzusu mühüm yer tutur. Şairin Güney hərətini bütünlüklə "Təbrizim" və "Təbriz" şeirlərinin hər sözündə, hər sətirində, hər bəndində qərar tutub. İmperialist qüvvələrin ədalətli qərarı ilə ikiye bölünmüş Azərbaycanın acınacaqlı taleyi şairi ciddi narahat edir, könüllü qübarlandıdır:

Güneyində qalib özüm,
Şirin ləhcəm, şirin sözüm.
Həsərdədi mənim gözüm,
Təbrizim, ay Təbrizim.

Bölünübür Vətən iki,
Paytaxtım var iki-iki,
Birləşmədi Təbriz-Bakı,
Təbrizim, ay Təbrizim.
Əsrlərdir davam edən bu həsrətdə nisgildə Şəhriyarın, Savalanın, Sönməzin, Süleyman Rüstəmin, Bəxtiyar Vahabzadənin, Nəbi Xəzrinin, Məhəmməd Arazın, Cabir Novruzun, Xəlil Rza Ulutürkün, Balas Azəroğlunun, Söhrab Tahirin və bütünlükdə Güncyili-Quzeyli Azərbaycanın birləşməsi, həmrəyliyə çağırış ruhu səmimi və yarıqlı bir dillə izhar olunur. Təbrizi, doğma yurdu könül qübarıyla ziyarət edən şair o müqəddəs yerdən ayrılarkən öz həzin və kövrək xatirələrini "İzimiz qalacaq" misralarında əbədiləşdirib: Şəffaf buludaq, nəmli yanaqda, Doğma torpaqda izim qalacaq, Təbriz, Zəncanda, Azərbaycanda, Bu diyarda sözüm qalacaq.

Vüqar Əhmədinin könül dünyasına nur çiləyən, ilham verən, yeni-yeni uğurlara səsləyən həm də şairin məhəbbət mövzulu şeirləridir. Onun lirikası zərif, həssas duyğuların vəhdətindən yaranmış nəğmə təsiri bağışlayır və insana xoş ovaq və gözəl həyat vəd edir. Şair ona sevgi dolu bir ömür bəxş edən gözələ "dünyamsan mənim" söyləməklə həm özünün sevincinin, xoşbəxtliyinin ölçüyəgəlməz olduğunu etiraf edir, həm də sevgisini bu məqama ucaldan lirik qəhrəmanı göylərin fəvqinə yüksəldir. Şair onu bu kainata, sevgi dolu aləmə bağlayan şərqli qızının portretini sözlə rəsm edir:

Sanki bir dünyadı məsum baxışlar,
Qəlbindən qəlbimə yağır yağışlar,
Məhəbbətin mənə dünya başışlar,
Dünya gözəlisen, dünyamsan mənim.

Vüqar Əhmədinin şeirləri problematika, mövzu və ideya zənginliyi ilə yanaşı, dilüslub, bədii-məcəzi imkanlardan maksimum istifadə baxımından da diqqəti cəlb edir. Şairin poetik nümunələrində canlı danışıq üslubundan, xalqın zəngin folklorundan istifadə əsərlərinə orijinallıq və lakoniklik götürür, estetik cəhətdən oxucuya zövq aşılayır. Şeirlərində sözlərdən məqamında, yerli-yerində istifadə edən şair boş sözcüklüyə, mənasız ifadələrə, qafiyə xatirinə qafiyələrə yol vermir, sözdən qonaətlə yararlanır, onun mənə tutumuna, fikir yükünün ağırlığına önəm verir. Şeirlərindəki təbii, axıcılıq, lakoniklik onların bədii təsir gücünü artırır:

Ah, necə xoşbəxtəm, bəxtiyaram mən,
Pozulmaz ilqaram, etibarəm mən.
Öyülməz bir aşiq, Vüqarəm mən,
Sevib-sevilməyi duyardan bəri.

Şair öz əsərlərində bədii təkrirlərdən, istiarələrdən, cinas qafiyələrdən sənətkarlıqla yararlandırsa da, heç vaxt təkrarçılığa, sxematikliyə yol vermir. Klassik ənənələrə sadıq qalan şairin əruz, heca və sərbəst vəznli şeirlərində poeziya dili üçün səciyyəvi olan ahəngdarlıq, emosionallıq, sərrastlıq, axıcılıq və yığcamlıq xarakterikdir. Vüqar Əhməd poeziyasında ənənə və novatorluğun sintezindən yaranan bir üslub formalaşmışdır:

Bir incidir, sədəfdir söz,
Bəd sözlərə bənd olma heç.
Sonu uzun kələfdi söz,
Bulağından doyunca iç.

Vüqar Əhməd həm də hekayə, roman, dram əsərləri ilə də ədəbiyyatımızda özünəməxsus yer tutur. Azərbaycan ədəbiyyatında zəngin ənənələrə malik olan hekayə janrının maraqlı nümunələrinə Vüqar Əhməd yaradıcılığında da rast gəlinir. Yazıcının nəsr yaradıcılığında kiçik həcmli, yığcam, lakonik, dərin mənalı hekayələrinin xüsusi yeri vardır. "Duz-suzluq" adlı ilk hekayəsi Gürcüstanda nəşr edilən "Qeyrət" qəzetinin 13 avqust, 1994-cü il tarixli sayında çap olunub. "Aktıyurun dəfni", "Təzə zibil", "Bayatı-noşqıcahan", "Qulaqsız", "Bir daha yüksələn bayraq, bir daha enməz", "Qastrol", "Milli Meclis", "Dünyamın xoşbəxti mənəm dünyada" hekayələrində yazıçı cəmiyyətimizdə baş verən hadisə və əhvalatları real və canlı səhnələrlə, müxtəlif xarakterli obrazlar vasitəsilə oxuculara çatdırır. Dinamiklik, dərin ümumiləşdirmə gücü, həyatı detallar, ailə-meisət problemləri bu hekayələrin əsas leytmov-

tivinə çevrilmişdir.

Vüqar Əhməd dramaturgiya sahəsində də qələmini sınınamışdır. Yazıçı "Ulduzların yağışı", "Hazıra nazir", "Dil pəhləvanı" komediyalarında cəmiyyətdə hökm sürən nöqsanları, eyib və qüsurları, daxili və mənavi aşınmaları tənqid hədəfinə çevirir. Vüqar Əhmədinin yaradıcılığında onun "Qarabağ yuxusu və yaxud yuxuda qələbə" (2012), "Qaradağlılar trilogiyası" (2014), "Son nəfəsədən Azərbaycan" (2014) və "Koroğlu" (2020) romanlarının xüsusi yeri vardır.

"Qarabağ yuxusu və yaxud yuxuda qələbə" avtobiografik romanında vətən torpaqlarının bütövlüyü naminə xalqı mübarizəyə və birləyi çağırış ideyası ön plana çəkilir. Qarabağın azadlığını, qalibiyyətini yuxuda gören yazıçı real gerçəkliklə irreal məkan, rəya arasında bir körpü yaradaraq yuxularının gerçəkləşəcəyinə inam ifadə edir: "Bircə onu bilərəm ki, bu yuxu olsa da, ruhum həqiqətdən Qarabağa getmişdi. Bu arzu olunan, gerçəkləşən bir rəya idi, əfsanəvi həqiqət idi. Mən inanıram ki, uca yaradan bu yuxunu gerçəyə çevirəcək və türk oğlu türk düşmənin burnunu ovub Qarabağı azad edəcək". Doğrudan da, yazıcının romanında uzaqgörənliklə əks etdirdiyi tarixi qələbəni Azərbaycan xalqı 8 il sonra, 2020-ci ilin noyabrında qazandı bildi.

Yazıcının "Qaradağlılar" romanı Azərbaycan xalqının tarixi dövlətçilik ənənələrini, milli yaddaşa qayıdışı tarixi-xronoloji ardıcılıqla əks etdirən dəyərli bir əsərdir. Müəllif romanda baş verən hadisə və əhvalatları dəqiq, sərrast faktlar əsasında və obrazlı şəkildə, geniş epik lövhələrlə canlandırır. Əsər bu yüksək məzyətləri ilə yanaşı, həm də zəngin məlumatları özündə ehtiva edən ensiklopedik xarakterli roman kimi də olduca əhəmiyyətlidir.

Yazıcının "Son nəfəsədən Azərbaycan" romanında Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin Azərbaycan xalqına göstərdiyi danılmaz xidmətlər, Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətini yaradanların heyretəmiz vətənpərvərliyi, fəvqəladə siyasi fəaliyyətləri, xalqın qeyrətli oğullarının Azərbaycanın müstəqilliyi uğrunda mübarizəsi Qafqaz İslam Ordusunun Azərbaycanı kafirlerin caynağından xilas etmək üçün apardığı ölüm-dirim savaşları, daşnakların, onların başçısı Stepan Şaumyanın və ümumiyyətlə, ermənilərin xalqımıza qarşı apardığı soyqırım siyasəti, Şura hökumətinin vətənimizə gətirdiyi bəlalər öz əksini tapanmışdır. Yazıçı "Son nəfəsədən Azərbaycan" əsərində real, təbii, gerçək hadisələri qələmə almışdır. Roman ilk dəfə 22 noyabr 2013-cü il "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 130 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Sərəncamı"na müvafiq olaraq çap edilmişdir. Əsərdə oxucular üçün olduca maraqlı tarixi faktlara, macərəli səhnələrə və dramatik lövhələrə geniş yer verilmişdir.

Tarixi mövzuda yazdığı "Koroğlu" (2020) romanı Vüqar Əhmədinin dördüncü romanıdır. Vüqar Əhmədinin "Koroğlu" dastanının motivləri əsasında qələmə aldığı romanı Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı Mübariz İbrahimovun əziz xatirəsinə ithaf olunub.

Vüqar Əhmədinin yaradıcılığının bir istiqamətini də onun elmi fəaliyyəti təşkil edir. Professor Vüqar Əhməd XX əsrin əvvəllərindəki milli ədəbi əlaqələr, klassik ədəbiyyatı, Güney və Quzey Azərbaycan ədəbiyyatının tarixi təkamül prosesini, görkəmli şair və yazıçıların ədəbi yaradıcılığını diqqətlə araşdırıb aşkara çıxaran və tədqiqat predmetinə çevirən istedadlı tədqiqatçılardandır. Alimin XX əsr, XXI əsrin əvvəllərində yaranan ədəbiyyatımıza, publisistika və nəzəri fikir tariximizə aid orijinal araşdırmalarını ədəbiyyatşünaslığımızın tədqiqi istiq-

mətində uğurlu addım kimi dəyərləndirmək olar. Arxiv sənədləri, tarixi mənbələr əsasında Şeyx Məhəmməd Xiyabani və Mir Cəfər Pişəvəri haqqında ilk araşdırmalar məhz Vüqar Əhmədə məxsusdur.

Professor Vüqar Əhmədinin gərgin, səmərəli axtarışları nəticəsində meydana gələn "Mircəfər Pişəvərinin həyatı, mühiti və yaradıcılığı (Bakı, 1998) və Şeyx Məhəmməd Xiyabani (Bakı, 2010) monoqrafiyaları Cənubi Azərbaycan ədəbiyyatının öyrənilməsi baxımından ön dəyərli mənbələrdəndir.

Vüqar Əhməd Azərbaycan ədəbiyyatının əsas istiqamətlərindən birini təşkil edən uşağ ədəbiyyatının öyrənilməsi və təbliği sahəsində də tədqiqatlar aparmışdır. Alimin müstəqillik illərində çağdaş ədəbi-nəzəri aspektdə qələmə aldığı "Azərbaycan uşağ ədəbiyyatı" (Bakı, 2006) dərsliyi ali məktəblərdə istifadə edilən maraqlı tədris vəsaitlərindən biridir.

Tədqiqatçı Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələrinin inkişafı ilə bağlı səmərəli axtarışlar aparmış və bunun nəticəsi olaraq "Rus uşağ ədəbiyyatı və Azərbaycan" (1992) adlı monoqrafiyasını yazmışdır. Müəllif tədqiqatda inqilaba qədərki Azərbaycan-rus ədəbi əlaqələrini araşdıran ədəbiyyatşünasların zəngin irsindən yaradıcılıqla bəhrələnmiş, problemə yeni aspektdən yanaşmış və ilk dəfə olaraq tarixi-geneoloji və müqayisəli-tipoloji metoddan istifadə yolu ilə orijinal bir derslik yaratmışdır.

Vüqar Əhmədinin 1993-cü ildə "Azərbaycan dünyası" nəşriyyatında "Hər kəsin öz səsi" adlı kitabı nəşr olunmuşdur. Yazıçı kitabda toplanmış publisist yazılarında, ədəbi-tənqidi məqalələrində həm klassiklərə, həm də çağdaş dövrün ədəbiyyat və sənət adamlarına münasibətini ifadə etmiş, bu sənətkarların özünəməxsusluğunu ustalıqla, obrazlı şəkildə tədqiqata cəlb etmişdir.

Vüqar Əhmədinin yaradıcılığı çox zəngindir. Onun çoxşaxəli yaradıcılığı haqqında alimlərdən Kamal Talıbzadə, İsa Həbibbəyli, Vasim Məmmədliyev, Yaqar Qarayev, Lalə Əlizadə, Loğman Rəşidzadə, Əzizə Nəcəfzadə, Fərrux Həsənov, Gülbəniz Babayeva, Dilbər Rzaeyeva, Elman Quliyev, Rasim Nəbioğlu, Buludxan Xəlilov, Alim Nəbioğlu, şairlərdən Məhəmməd Araz, Musa Ələkbərlili, Tofiq İmişli, Ağasəfa, Güney Azərbaycandan doktor Cavad Heyət, şair Savalan və başqaları çap və jurnallarda müxtəlif yazılar qəzet etdirmişlər.

Zəngin, çoxşaxəli yaradıcılığı ilə Azərbaycan elminə, milli ədəbiyyatımıza və mədəniyyətimizə böyük töhfələr verən şair, yazıçı, alim, publisist Vüqar Əhməd 60 illik yubileyi münasibətlə ürkədən təbrik edir, yeni-yeni yaradıcılıq uğurları və müvəffəqiyyətlər arzulayırıq!

Gülbəniz BABAYEVA,
AMEA Nizami Gəncəvi adına
Ədəbiyyat İnstitutu, Mətbuat tarixi və
publisistika şöbəsinin aparıcı elmi işçisi,
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent